

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 „
Pe trei luni . . . 6 „
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 „

TELEFON N. 226.

REDAȚIA
ȘI ADMINISTRAȚIA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la administrație. Prețul după tariful și învolăit.

Manuscrisele nu se înnapoiază.

Ce va fi?

Ungurii spun:

Dinastia habsburgică va fi înțeleș cel puțin acum după pocnetul atât de nenorocit al armei dela Seraievo, că singura ei țarie, că unica garanță a conservării ei e națiunea maghiară.

Această națiune trebuie deci întărită cu toate mijloacele, pentru ea să poată răspunde marului angajament.

De ce spun Ungurii vorbele ăstea?

Răspunsul e simplu.

Ei știu că Francisc Ferdinand nu era nici decât prietinel concepției de domnie ungurească.

Ungurii vorbiau și până când trăia răposatul moștenitor de domnia unei singure națiuni.

Vorba asta însă nu trezise nici-un ecou.

Francisc Ferdinand vrea o *Austrie mare*, o Austrie federalizată.

Ei bine, spun Ungurii, el a căzut jertfă credințelor sale, credeului său politic.

Deci dară acest crederu dovedește că e greșit, el duce la catastrofă.

Noul moștenitor de tron să ia aminte, el trebuie să abandoneze catastrofalul crederu al antecesorului său și să se închine concepției salvatoare ungurești.

Ce rezultă însă din toate ăcestea?

Că Ungurii nu plâng în dispărutul pe reprezentantul credeului său politic, ci doar poate pe moștenitorul-om, care trebuia și el să se închine felului unilateral de a guvernă, așa cum îl înțeleg și-l practizează guvernării noastre de astăzi.

Dar mai spun Ungurii ca o consecvență logică a judecății lor de mai sus:

Atentatul dela Seraievo e

eflucul agitațiilor fără suflet, care se urmăreșc în monarhie. Deci dară agitatorii trebuieșc stăpniți.

Ei, poftim judecată în secolul luminii, în veacul științei.

Toată lumea care se pretinde cultă știe că moștenitorul de tron a căzut jertfă unui fantast descreerat.

Și nici-un om cuminte nu cuatează să spună, că crederu politic al lui Francisc Ferdinand ar fi dus la o catastrofă.

Guvernării noastre însă în ciuda tuturor înțelepciunilor politice, țin să dea cu oiștea în gard.

Ei jelesc; dar în acelaș timp caleă în picioare testamentul politic al răposatului.

Ei nu-și dau seama, că Francisc Ferdinand a fost mare tocmai prin crederu său politic și că toată lumea, care ține la această împărție a plâns în el nu pe muritorul de rând ci pe *depozitarul credințelor cari singure ar mai putea întări și consolida această monarhie.*

Dela 1867 s'a guvernă în Ungaria cu Ungurii, în Austria cu Nemții. Și rezultatul? S'a produs o nemulțămire atât de mare încât un viitor împărat nu putea să nu găcească adevărul și nu putea să nu înțeleagă, că monarhia *numai printr'o grabnică instituire a dreptății, a libertății și egalității pe seama tuturor popoarelor va putea fi renăscută.*

Francisc Ferdinand avea deci să fie salvatorul monarhiei. Crederu lui politic era mijlocul care singur ar fi putut duce la ăceastă salvare.

Ungurii îl desavuează. Ei se leagă deci de sistemul lor orb și țin să meargă înainte pe calea apucată.

În ăcest caz însă nu înțelegem psihologia doliului, căruia ei i-au dat proporții într'adevăr fastuoase.

E la tot cazul enigmatic. Ori

totul îi sună acelaia, care a învâțat ungurește la Pojon și care declamează versurile celebre ale lui Petöfi! . . .

Doliul nostru n'a luat poate proporții atât de fastuoase. Dar la tot cazul ăcesta e singurul doliu adevărat. El isvorăște din inimă. Noi plângem nu numai pe omul muritor care a fost Francisc Ferdinand, ci deplângem în toată sinceritatea pe acela care atât de ilustru a concretizat în ființa sa comoara din care avea să-și estragă țaria și valoarea sa ăcest imperiu. Deplângem pe omul care a dus în mormânt un ideal la care cu toții ne închinăm.

Că va învinge concepția ungurească, nu știm. Un lucru ținem însă să spunem și anume, că triumful ăcestei concepții n'are să însemneze nici decât *renașterea și întărirea ăcestui imperiu.*

Și mai știm, că dacă Francisc Ferdinand ar fi scăpat de atentat, el n'ar fi aranjat pogrom împotriva agitatorilor ci mai vărtos s'ar fi convins, că *instituirea dreptății, a libertății și egalității în ăcest imperiu e o grabnică chestiune de viață a ăcestuia.* Căci cuminte cum era, el ar fi știut că astăzi în veacul luminii tirănia și pogromul nu înăbușe setea de libertate a omului.

Nu încercăm să capacităm. Ar fi o muncă zadarnică. Pe omul cuprins de patimă, răpit de o viziune nu-l mai poți convinge.

Asta însă nu însemnează că noi nu ne vom vedea de drum. Ne vom alege și noi calea noastră, calea adevărată, care ne va duce la țâl. *Căci e imposibil ca un neam de aproape patru milioane de oameni să nu poată da cadre instinctului său de conservare.*

Cucernici ascultăm până în sfârșit jalnicul boncănit de clopot,

ne ștergem lacrimile din ochi și facem loc razei de lumină care străluce în zare.

Ge va fi?

La nici-un caz piere, *căci nimic nu se pierde în natură* și cu atât mai puțin se va pierde un neam.

Adunarea dela Alba-Iulia.

Azi în 6 Iulie c. se ține congregația comitatului Albei-de-Jos, în Aiud. Membrii din partidul nostru național vor face o interpelație la adresa vicecomitetului, cerând deslușiri cu privire la dilsolvarea adunării populare române dela Alba-Iulia.

Politica Sașilor.

Vineri, în 3 I. c. s-a ținut în Sibiu ședința comitetului central sășesc, anunțată de mai înainte. Au participat împreună cu deputații din cameră, 52 de delegați. Președintele l-a avut primarul Brașovului Dr. K. E. Schnell, în locul directorului de bancă și membru al camerei magnaților Dr. K. Wolff, care și-a scuzat absența cu motive sanitare. Referent deputatul W. Meltzer.

Primul punct a fost chestiunea de partid, ridicată de deputatul Rudolf Brandtsch și W. Kopony, pentru a schimba politica guvernamentală moderată a Sașilor și a lua lupta în alianță cu șvabii din Banat. Clubul deputaților a respins cu majoritate ăceastă pretenție. Adunarea de Vineri a comitetului central s-a identificat cu ăceastă atitudine a clubului, motivându-și hotărârea, că deși poporul sășesc apreciază favorabil și cu simpatie nizuințele șvabilor întru cultivarea limbii materne și dezvoltarea culturii lor germane, totuș nu află posibil promovarea politică a acestor nizuințe decât în cadrele neschimbate ale intereselor poporului sășesc.

Al doilea obiect dela ordinea zilei a fost reforma administrativă a guvernului. Comitetul recomandă deputaților sași să voteze proiectele cu condiția, care să fie introdusă și în special în lege — în general este — că guvernul să numească numai oficiali de acela, cari cunosc poporul, referințele și limba lui.

Prin ăceste hotărâri s-a decretat, că politica oficială sășescă rămâne neschimbată și pe viitor.

Scrisoarea autografa a Monarhului.

Monitorul oficial ungar și austriac publică următoarea scrisoare autografa a Maj. Sale adresată ambilor miniștri prezidenți și ministrului comun de finanțe Billinski:

Profund zgduit mă găseșc sub impresia faptului nenorocit, care mi-a răpit pe nepotul meu mult iubit în plină activitate închinată desăvârșirii datoriei, împreună cu soția sa generoasă rămasă lui credincioasă în ora pericolului — și care m-a aruncat pe mine și Casa mea în doliul cel mai dureros.

Dacă pot avea o alinare în ăceastă adâncă durere, o pot găsi în nenumăratele probe de afecțiuni sincere care mi-au venit în zilele ăceste din toate cercurile populației.

O mână criminală mi-a răpit o rudă iubită și un colaborator credincios și a smuls copiilor săi tot ce le era mai scump pe ăcest pământ, zdrobind de o durere nespūsă inimile lor nevinovate.

Totuși, *nebulia unui mic grup de rătăciți nu poate sădruncina legăturile sfinte*, care mă unesc cu popoarele mele; ea nu atinge sentimentele de dragoste adâncă ce mi-au fost arătate într'un mod atât de duios din toate părțile Monarhiei, mie și dinastiei.

De șizeci și cinci de ani am împărțit cu popoarele mele dureri și bucurii, mereu conștient, chiar în orele cele mai grave, de înaltele mele datorii și de responsabilitate pentru soarta milioaneilor de suflete, de cari va trebui să dau socoteală Celui atotputernic.

Noua nenorocire dureroasă, care a căzut pe capul meu, *va întări dorința mea de a lucra până la ultima mea suflare pentru binele popoarelor mele, pe calea recunoscută cea bună*; și dacă pot odată lăsa urmașului meu o garanție de dragostea lor, ca o garanție prețioasă, va fi cea mai frumoasă răsplătă pentru grija mea părintească.

Vă însărcinez să aduceți mulțumirile mele la cunoștința tuturor celor cari, în ăceste zile de restriște,

Cinci scrisori ale lui Tudor Vladimirescu.

— Comunicările dl. I. Bianu și N. Iorga la Academia Română.

București 21 Iunie. v.

Înainte de a-și face dl. N. Iorga comunicarea cu titlul de mai sus, în ședința de ieri a Academiei Române, dl. I. Bianu a făcut descrierea unui tablou, lucrat în ulei, care reprezintă pe domnița Marița Bibescu, soția fostului Domn al Mantiniei. Tabloul a fost cumpărat din hala de vechituri, unde nu se poate ști prin ce împrejurări va fi ajuns; și — după părerea dl. Bianu — ar fi opera sculptorului Lecca. Arătând că acel tablou, un obiect de real interes istoric, numai întâmplător a putut fi aflat în hala vechiturilor și astfel numai grație unei întâmplări a ajuns în posesiunea și grija Academiei, dl. Bianu a făcut apel către toți cari au avut legături cu Domnii și prinții români să pună la dispoziția Academiei toate actele și obiectele rămase de la ăceștia, obiecte cari au menirea de a servi la completarea memoriei naționale.

Tot dl. Bianu a comunicat despre un zăpis — găsit curând — din secolul 17—18, pe care se află sigiliul — unic în ăcest fel — al orașului Curtea de Ar-

geș, reprezentând vulturul bizantin cu două capete.

A spus apoi, că în timpul din urmă s-au găsit în Dobrogea-nouă, o mulțime de bani românești, mulți de aur, cari datează din cea mai veche epocă a principatelor românești. Este între ei o monedă specifică, care pe o parte are vulturul ășezat pe un colț iar pe cealaltă un cavaler îmbrăcat în zale, purtând în mâna dreaptă o lance iar în stânga un scut. Faptul că un portret dela mănăstirea Cozia, al lui Mircea cel Mare îl reprezintă pe ăcest vovod tot în armură de cavaler, dă loc probabilității că și ăceste monede ar data din timpul lui Mircea.

Referindu-se la tabloul domniței Bibescu, despre care a vorbit dl. Bianu, dl. Dr. Istrati își exprimă părerea că nu se poate ști cu siguranță dacă autorul ăcestui tablou, în care Domnița Bibescu este reprezentată într-un frumos costum național depănând la roata de bumbac, — ar fi pictorul din ăcea vreme Lecca. ăcest pictor — a spus dl. Istrati — făcuse pe ivoriu portretul Mariței Bibescu îmbrăcată în costumul ei alb, la nunta care a avut loc în Focșani și ăcest tablou era iscălit, pe când cel despre care a amintit dl. Bianu nu poartă nici o semnătură. Cu toate însă că are multe asemănări cu felul de lucru al pictorului Lecca, s-ar putea totuși ca acel tablou să fie opera lui Satmary ori Walenstein, pic-

tori de seamă și bine cunoscuți pe la anul 1845.

Și-a dezvoltat apoi dl. prof. N. Iorga, comunicarea sa, intitulată: „Cinci scrisori inedite ale lui Tudor Vladimirescu“.

Înainte de a-și începe expunerea despre ăceste scrisori, dl. Iorga ține să arate că nu există destule documente istorice cari să poată servi la facerea unui studiu complet și compact al întregii mișcări dela 1821. Referitor la ăceastă mișcare Academia păstrează corespondența dragomanului austriac, care avusese un rol de seamă în evenimentele de atunci; și pe baza ăcestor documente — a spus dl. Iorga — am scris o broșură, în care am căutat să stabileșc adevărul, împrăștiind legendele pe cari chiar și unii istorici le legau de persoana lui Tudor Vladimirescu.

Tot din ăcel timp se mai păstrează câteva scrisori negustorești, cari încă servesc date noul despre rolul ce l-au avut românii în timpul războiului ruso-turc dela 1806, când Tudor Vladimirescu din simplu soldat de rând a ajuns major muscălesc. Documente însă, cari să ne dea amănunte precise despre întreaga viață și personalitatea lui Tudor, nu sunt destule, căci dela vechea istorie a lui Aricescu, în ăcece, nu s-au prea făcut cercetări istorice asupra ăcestui capitol al istoriei românești și astfel biografia lui Tudor

nu este completă. Aricescu făcuse — după informațiile date de panduri — un portret al lui Tudor, dar ăcesta n'are nici o asemănare cu portretul făcut mai târziu de Tocilescu, după un chip, în culori, din biserica Preajba, și care pare a fi autentic.

Alte documente referitoare la viața lui Tudor Vladimirescu s'ar mai găsi în colecția dl. Ștefulescu din Târgu-Jiu, unde se află niște zăpise în cari e vorba de „numirea lui Teodorache Vladimirescu ca vătaf de plai“ și apoi ca „comandir“.

Există apoi la liceul din T. Severin, o însemnare scrisă de Inuși Tudor în care se vorbește de cheltuielile pentru construirea unei mori; iar de către dl. N. Bănescu s-a mai descoperit o moștenire de 1250 lei a lui Tudor și posesiunea dela schitul Cioclovina.

Ar mai fi apoi steagul lui Tudor, care a fost expus de către Academia Română cu prilejul expoziției generale din 1906 și care acum se află închis la Arsenal. Amintind despre ăcest steag, dl. Iorga își exprimă părerea că ar fi bine ca steagul lui Tudor Vladimirescu să fie fotografiat în culori, pentru că ăstfel să poată fi cunoscut de cât mai mulți.

Conferențiarul trece apoi la cele cinci scrisori ale eroiului dela 1821, cari formează subiectul comunicării sale. Toate cinci sunt scrise și semnate de Tudor Vladimirescu, unele pur-

tând semnătura „Teodor“ iar altele: „Teodor Vladimirescu“; două dintre ele sunt provăzute și cu sigiliu. Scrisorile compuse în stil simplu dar riguros, sunt foarte frumos scrise și păstrează o ortografie exactă.

Deoarece ele datează din anii 1814—1815, adică tocmai din perioada cea mai obscură a eroului, în care legenda aruncă unele bănueli asupra lui, iar Aricescu ni-l înfățișează ca pe un romantic care plecase în Rusia cu o damă căsătorită de curând — ăceste scrisori stabilesc acum adevărul, dovedind netemeinicia și împrăștiind ceața legendelor, care învăluia o parte din viața lui Tudor Vladimirescu. Din cele cinci scrisori relese că în anii 1814—1815 Tudor era la Viena și la Pesta, iar nu fugit prin Rusia, cum era învinuit în amintiteile legende.

Fusese anume trimis la Viena de către boerul Ion Glagoveanu, la curtea căruia Tudor primise învățătură și educație împreună cu fiul ăcestui boer, Nicolae. Murindu-l soția celui din urmă la Pestă, Tudor e trimis de boerul Glagoveanu ca să-l aducă în țară nepotul și averea rămasă după decedat — și faptului ăcestuia este de a atribui dispariția lui între anii 1814—15, timp în care petrecuse în Pesta și Viena, pentru a salva averea rămasă pe urma decedatului soții a boerului Glagoveanu. După cum relese din scrisorile trimise de dănsul din Viena, Tudor, care cunoștea de altfel privilegiile

s'au strâns împrejurul tronului cu o credință și un devotament sincer. Viena, 4 Iulie n. 1914.

Franz Iosef, m. p.

Un ordin de zi.

Alteța Sa I. și K. generalul de cavalerie și amiralul Arhiducele Franz Ferdinand, inspector general al armatei întregi, a căzut victimă unui atentat odios și adânc îndoliat deplâng împreună cu armata mea întreagă pe fericitul, a cărui ultimă activitate a fost închinată împlinirii datorințelor sale scumpe de soldat. Ultimele sale ordine le-a adresat trupelor brave, cari se nizuiesc cu credință și bucurie în Bosnia și Herzegovina spre a ajunge la culmea chemării lor.

Pe cât de înaltă a fost situația, pe care l-am acordat defunctului în armata mea pe uscat și pe apă, pe atât de înaltă a fost concepția sa despre lucrurile luate în primire.

(Din mijlocul acestei activități binecuvântate ne-a fost răpit. Ne plecăm îndurerăți în fața voinței nepătrunse a Atotputernicului, care a cerut o jertfă imensă pentru mine, armata mea și pentru patrie.

Totuși nu renunț la speranța într'un viitor priincios, convins fiind, că oricare ar fi nenorocirea de care am putea fi încercați, Monarhia va avea o-protecție sigură în devotamentul energic al forțelor militare ale Monarhiei, cari își îndepărtăsc cu credință datorita lor.

Viena, 4 Iulie 1914.

Franz Iosef, m. p.

O lună temniță ordinară.

În ziarul slovac »Slovenski Tyzdenik« a lui Hodja Milan în n-rul dela 8 Aug. al anului trecut a apărut un articol cu titlul »Despre ceea anunită politică vieneză«. În articol d-l Hodja făcea atent pe M. Sa, să nu favorizeze prea mult pe feudații unguri. Procuratura din Budapesta a aflat, că în articol se cuprinde lesă-măiestăte și a intentat proces. Desbaterea s-a ținut alaltăieri și tribunalul a codamnat pe d-l Hodja la o lună temniță ordinară, 400 de coroane în bani și suspendarea drepturilor politice pe doi ani.

D-l Hodja a apelat.

Scoale cu limba slovacă.

La prezidiul camerei Slovacii s'au înaintat o petiție, provăzută cu mil de iscălituri în care cer validitatea limbii slovace în școlile de toate gradele din ținuturile slovace. Slovacii și-au înaintat petiția pe baza declarațiilor prim-ministrului Tisza, făcute în cameră cu privire la limba maternă în școlile de naționalitate. Petenții cer nu numai dreptul de a-și putea întemeia școli populare și medii cu limba de propunere slovacă, dar roagă camera să însărcineze guvernul a deschide și școlile de stat economice și industriale în comu-

românești, a trebuit să pledeze sincer, și bazat pe cunoștințe juridice, în tara austriacă». În scrisorile sale el asigură pe Glagoveanu de cinste și de bună credință, promițându-i că nu se va întoarce fără rezultat și că-l va aduce în țară copilă rămasă după decedata și averea asupra căreia volau să se înstăpânească servitorii și alte persoane din anturajul defunctei. Din aceleași scrisori însă relese că Tudor se interesa și de politica țării sale, pentru independența căreia purta un dor nețărmurit.

După rezolvarea chestiunii pentru care fusese trimis la Viena, Tudor se reîntoarce la Orșova și în timpul petrecerilor sale aici, a prins începuturi mișcarea revoluționară prin răscularea pandurilor la munte.

Dl. Iorga cetește apoi cele cinci scrisori ale lui Tudor, trimise două din Viena, două din Pesta, una din Orșova — și făcându-le comentariu, caută să caracterizeze psihologia lui Tudor, despre care spune că era un bărbat sobru, cinstit, cult, că posedea cunoștințe de drept și o temeinică credință în necesitatea și puterea învâțăturii, căci »de ce s-ar trăi ca dobitoacele?« — se întreabă el în una din scrisorile sale, iar lui Glagoveanu îi da sfatul să învețe carte bună pe nepoata sa. Povestește apoi și despre o convorbire pe care o avusese, în Viena, cu contele Langfeld—secretarul acestuia fusese vestitul autor al imnului

nele slovace, cu limba de propunere slovacă.

Asemenea petiții s-au trimis camerei aproape din toate cercurile Slovaciei, dar ele n-au fost prezentate în cameră din cauză, că spre acest scop au să fie iscălitte și de deputații din cercurile respective. Slovacii se vor conforma acestei cerințe și vor înainta din nou petițiile subscrise de deputații slovaci.

Bravi oameni!

Inchiderea sesiunii Constituantei.

Alegerea comisiunilor pentru revizuirea Constituției.

Terminându-se dezbaterile răspunsului la mesaj Camera și Senatul au procedat în ședințele de Sâmbătă seara la alegerea comisiunilor, cari să prezinte la toamnă Corpurilor Legiuitoare modificările ce sunt de adus Constituției.

Cu toate demersurile prim-ministrului Brătianu, ca din aceste comisiuni să facă parte și reprezentanții opoziției, aceștia n'au acceptat să figureze între membrii comisiunii. Șefii conservatori au declinat onoarea de a colabora la lucrările acestor comisiuni, pentru că inițiativa revizurii a venit dela partidul liberal. În consecință ei lasă tot majorității sarcina de a prezenta formulele iar la toamnă vor discuta cu toată seriozitatea și obiectivitatea formulele prezentate.

Reprezentanții conservatorilor democrați au declinat deasemenea onoarea de-a lua parte la lucrările comisiunii. Ei însă în să declare că neparticiparea lor în comisiune nu înseamnă un refuz la conlucrare pentru reforme ci cred că în condițiile date prezenta lor în comisiuni ar fi îngreunat lucrările comisiunii.

Excepție a făcut numai dl. N. Iorga care a acceptat să facă parte din comisiunea camerei declarând următoarele între aplauzele camerei:

A colabora în marginile puterilor sale și după principiile dirigitoare ale partidului său la orice operă care se ridică la înălțimea unei opere naționale, este o datorie pentru un om politic și mai ales pentru acela care poate vorbi în numele unei organizații politice. Primesc deci să fac parte din comisiunile menite a da țaranilor români o parte mai largă din pământul țării și din dreptul de a dispune de soarta ei. Cred că, om de muncă, voi afla în fața mea numai oameni de muncă, gata să sacrifice orice prejudecăți, în folosul operii pe care voiesc o îndeplinească. Atunci voi avea mulțumirea că am putut ajuta și eu la săvârșirea unor reforme trainice și binefăcătoare și că am putut cunoaște mai de aproape oameni ale căror relații cu noi se vor stabili desigur pe baze nouă, în noua eră ce trebuie să se deschidă.

După aceste declarațiuni Camera și Senatul au ales câte-o comisiune pentru redactarea modificării Constituției, cari se vor întruni în decursul vacanței de vară.

A urmat apoi cetirea decretului

național grec — despre educația boerilor moldoveni.

Interesul și dorul ferbinte cel-avea pentru fericirea țării sale, relese din o scrisoare trimisă tot din Viena, în preajma congresului european din 1814, când îi scrie între altele lui Glagoveanu, că se strâng atunci la Viena »în congres ministri și va veni și împăratul rusesc« și »sună că se va vorbi și despre țările de acolo (înțelege țările românești) căci mult a fost și puțin a rămas« — ca și acestor țări să li se dea o soartă mai bună.

»Hoțomanii dela Ada-Kale au prăpădit lumea« și »din nechiverniseala stăpânitorilor țării noastre, s-au întâmplat toate aceste nenorociri și e multă prăpădenie« — se exprimă Tudor într'o altă scrisoare — fapt care demonștră revolta nepotolită ce-o purta eroul revoluțiunii față de cărmuire, care nu se luteră de loc de soarta țării.

Se poate deci conchide — spune dl Iorga — că proclamația dela 1821 a fost compusă și scrisă de condeii meșter al lui Tudor Vladimirescu. Ca încheiere a comunicării sale, dl Iorga, referindu-se la anul 1921 când se va împlini un veac dela revoluția lui Tudor, e de părere ca atunci să se ridice în capitala țării românești un mare monument eroului dela 1821 pe care să fie gravate cuvintele lui:

»Mult a fost puțin a rămas«

pentru închiderea sesiunii parlamentare de vară. Constituanta se va întruni din nou la toamnă.

Comisiunile Camerei și ale Senatului la Palat.

Regele Carol, primind comisiunea, care i-a prezentat adresa de răspuns a Camerei, a răspuns între altele:

»...În aceste momente solemne când e vorba de viitorul scumpei noastre țări, am deplina încredințare, că reprezentanțea națională — pătrunsă de înalta sa chemare și de simțul greii sale răspunderi — va îndeplini revizuirea pactului nostru fundamental cu concursul leal și patriotic al tuturor, într'un spirit de dreptate și de înaltă prevedere, fără altă pasiune de cât aceea a bineiului obșteșc.

Țara e doritoare de a-și păstra situația politică dobândită prin evenimentele anului trecut, de a lărgi și întări temeliiile noastre sociale; nu mai puțin e doritoare de muncă pașnică și de bună gospodărie internă, cheazășie puternică pentru un nou avânt al proșăirii sale.

Fac urări fierbinți ca să puteți satisfăce aceste legitime dorințe, cari sunt și ale Mele, căci nu răvesc altceva mai mult de cât a putea închide ochii liniștit, lăsând în urma Mea o Românie tare și un popor fericit«.

Comisiunile Senatului, care a prezentat adresa de răspuns la Mesaj, regele a răspuns între altele:

»...Țara așteaptă într'adevăr dela toți fiii săi ca, cu hotărre și bună chibzuință, să se satisfacă toate nevoile și interesele legitime, prin armonizarea lor, spre un mai mare avânt al dezvoltării sale și o mai strânsă legătură a tuturor păturilor sociale.

Situația ce am câștigat-o în anul trecut, prin patriotismul iubitului nostru popor și înțelepciunea bărbăților noștri de Stat, avem datorita de a o păstra neștirbită prin întărirea noastră internă și menținerea bunelor relațiuni cu toți vecinii noștri.

În împrejurări grele Români au fost totdeauna uniți într'un singur gând de jertfă patriotică: nu Mă îndoesc, od și astăzi veți și credincioși acestei frumoase și mănuitoare dădini«.

După atentatul dela Serajevo.

La Artstetten.

Despre transportarea rămășițelor pământești ale Arhiducelui Franz Ferdinand și ducesei Sofia de Hohenberg în cripta familială din Artstetten se mai comunică următoarele amănunte: Trenul special cu rămășițele pământești ale Arhiducelui moștenitor și ale ducesei Sofia a sosit la Poehlar Sâmbătă la orele 12 jum. noaptea în mijlocul unei furtuni îngrozitoare cu puternice manifestații electrice.

Din cauza ploii, coșciugele n'au putut fi scoase din tren și serviciul divin a trebuit să fie amânat.

În sfârșit la ora 4 dim. coșciugele au fost depuse în sala de așteptare de clasa I. În fruntea cortegiului erau pompieri cu fâcii de rășină stinse de ploaie. În urmărirea avea un caracter de puternic misticism.

În zorii zilei coșciugele au fost trecute peste Dunăre, pe un vas condus de baronul Tinti.

La ora 5 cortegiul a sosit la capela din Artstetten. La 9 jum. a sosit un tren special cu cei trei orfani, cu 4 arhiducese și cu 60—70 de persoane, din anturajul Curții. Preotul Dohner, asistat de un numeros cler a sfârșit rămășițele pământești cari au fost depuse apoi în criptă. La 11 jum. s'a oficiat un requiem în capela.

Măsurile răzbunătoare ale marelui maistru de ceremonii Montenuovo.

Au făcut impresie penibilă în anturajul curții din Viena și aristocrație unele măsuri luate de marele maistru de ceremonii Montenuovo. Acesta dispusese, ca sicriul prințesei de Hohenberg să fie lăsat afară la intrarea capelii până ce va fi probodit corpul neînsușit a lui Franz Ferdinand. Mareșalul și-a motivat aceasta dispoziție cu niște precepte oare cari ale etichetei spaniole.

Cauza adevărată însă a acestei profanări a fost, că Montenuovo au stătea tocmai în bune relații cu moștenitorul de tron și mai ales cu principesa de Hohenberg, căreia li era de-a dreptul nesuferit pentru formalitățile ridicele. Noroc, că s'a adus această dispoziție la cunoștința monarhului la timp împedându-se astfel scandalul, pe care era să-l provoace executarea ei.

Dar tentațiile de profanare a memoriei marilor morți nu s'au mărginit numai la atât. Montenuovo a încercat să-i lipsească pe orfanii prințari chiar și de tristul favor de-ași revedea pen-

tru ultima oră părinții perduți motivând, că eticheta nu permite, ca persoanele, cari nu sunt membri ai casei domnișoare să ia parte la înmormântarea unui membru al familiei de Habsburg. Că acești sărmani orfani au luat totuși parte la funeraliile părinților lor se poate mulțumi numai intervenției energice a arhiducesei Maria Terezia, care a amenințat, că se va plânga monarhului.

Tot răzbunării lui Montenuovo se poate mulțumi și faptul, că armata a fost numerice foarte slab reprezentată la înmormântarea generalisimului el. A fost numai garnizoana locală din Viena și vro 2—3 deputații, pe când trebuiau să fie reprezentate toate regimentele din forța armată de pe uscat precum și flota, al cărei amiral a fost Franz Ferdinand.

Indignată de aceste măsuri jignitoare precum și de faptul că nici ea nu a fost invitată la înmormântarea aristocrației din Viena a hotărât să manifeste energie, în corpore contra marelui maistru de ceremonii Montenuovo, iar prințul Fürstenberg a spus, că se va plânga monarhului din cauza acestor leșiri nepotrivite.

»Ferdinand Burg«.

Din Viena se anunță că Vineri după amiază a apărut în Holburg în fața catafalcului și cel mai mic frate al defunctului arhiduce, Ferdinand Burg, care precum se știe, a renunțat la drepturile sale acum trei ani, căsătorindu-se cu fca unui profesor universitar din Praga.

Cestiunea țărănească în România.

de al. la ni.

— Urmare. —

Cu tot abuzul proprietarilor țărani liberi continuau a se folosi de hotărul satului lor și de a munci chiar bucăți din pământul boeresc dând dijmă și făcând clacă. O mărturie care vine în sprijinul teorii d-lui Radu Rosetti, după care pământul a aparținut în mare parte țărănilor, la începutul istoriei noastre, iar proprietatea țărănească nu era gravată decât de obligația ce aveau țărani de a da dijma din tot rodul pământului lor și a face clacă pe pământul boerilor este următoarea: Până la 1832 boerii când vindeau proprietățile pe care de-a cursul veacurilor uzurpându-le devenise ale lor, cereau noului cumpărător să recunoască dreptul locuitorilor așezați pe pământ de a se îndestula pentru hrana din exploatarea unei părți din moșie. Grigore Calimah, domnitorul Moldovei, în art. 15 al așezământului său, după care regulamentează claca spune: »și stăpânii moșilor cari vor avea moșii de vândut cu anul, să le vândă cu această tocmeală, ca locuitorii acestei moșii să aibă voie de a-și face toată hrana lor, neoprinde-se despre cumpărător și vor da locuitorii obijnuita dijmă din cele ce vor avea pe cea moșie, cum și pentru slujbă vor urma după cum pe larg se hotărăște mai sus.«

Acestea se recunoștea de un domnitor la sfârșitul sec. XVIII.

Sub ultimii domni fanarioți din secolul XVIII, în afară de Mavrogheni care a ascultat totdeauna plângerile țărănilor și i-a apărat contra arbitrarului și împlărilor, privilegiile și foloasele nenumerate ce boerii aveau din exploatarea muncii țărănilor au fost întărite.

La 1789 Austria ocupă țările române.

Această stare durează până în 1792, în care timp situația țărânilor devine disperată. În afară de muncile, claca și corveziile care le făceau stăpânilor, în tot acest timp a trebuit să muncească, să hrănească și să facă salăhorii pentru armatele prințului de Coburg, comandantul austriac suprem. — Țărani trebuiau să facă poduri, să dreagă drumurile, să dea vite și care și în afară de aceasta tot ei au trebuit să-și vândă și cenușa din vatră pentru a putea împlini impozitul de rășbolu de o jumătate de milion la care austriacii impusesse țara.

Boerii n-au opus nici o rezistență la cererile Prințului de Coburg, decât atunci când s'a atins de privilegiile lor, impunând la oare-cari sarcini pe scutelnici. — Boerii se adună în divan, trimetând comandantului trupelor austriace o declarație prin care arată că scutelnicii constituie ultima rămășiță a vechiului lor privilegiu: vecinătatea, și că ori-ce atingere de acești scutelnici, cari sunt la expresă lor dispoziție pentru diferitele munci, este o atingere a puterii ce au în stat.

Ceva mai mult ei implora Prințul Coburg reînfrățirea vecinătății, adică robirea din nou a tuturor țărănilor.

Este interesant să cităm din ac-

În timpul ceremoniei de Sâmbătă din Artstetten atențiunea celor prezenți a fost atrasă asupra unui străin necunoscut, care fără să salute pe cineva nu a vorbit decât cu arhiducesa Maria Terezia mamă-sa mașteră.

S'a aflat mai târziu, că necunoscutul este Ferdinand Burg, arhiducele Karl Ferdinand de odinioară, fratele defunctului.

Cercetările.

Din Serajevo se anunță în mod oficial că la săvârșirea atentatului au fost 10 complici și anume:

Prinț Gabro, Cabrinovic, Grabes, Danilo Ilici, învățătorul Patamestru, Ioco Șorșici, ziarist, Ioco Varasici, ziarist, Borgo Ieftici, ziarist și studenții Clubrulovici și Spirici.

Nouă dintre atentatori fuseră arestați de câteva zile, iar al zecelea a fost arestat eri noapte la Bosna-Dubița.

Sâmbătă după amiază comandantul corpului de armată din Serajevo, a fost încunoștințat telefonic de la o stațiune de la granița sârbă că 50 de comitagii sârbi, înarmați cu bombe au trecut în Bosnia traversiți ca turci.

Planul comitagilor este de a arunca în aer închisorile spre a împiedeca pe atentatori de a face mărturisiri.

Știrea a fost confirmată din sursă oficială.

În încheiat de divanul boeresc și trimis comandantului trupelor austriace:

»Toată lumea știe că la flește țară o parte care se numește boeri neamuri, au privilegiuri cu care să se deosebescă dintre țărani, ce nu au, și aceste privilegiuri, razimă la herbințea ce au și la osteneile ce fac cu sângele lor aceștia, ca să păzească forma obăduirei. Și după ce arată cum tirania lui Constantin Mavrocordat le-a răpit privilegiul vecinătății, adăogă, că de privilegiul scutelnicii nu se pot desbrăca: »Deci ca să dăm porunca Divanului cătră dumnealui Velvisteru spre a pune pe scutelnici a da câte un car de fân și câte un car de lemne, aceasta este tocmai a strica privilegiul boerilor«.

»...care lucru datorita și adevărul ne silesc a arăta Măriei-tale, în vreme ce noi avem nădejde să cerem dela înălțimea ta ca să înoști cel mai vechiu privilegiu spre a ne da sate întregi precum am avut dela cei mai vechi domni, și o aveam în vremea răzmeriței celeilalte și totodată nădăjdum să ne întărească înălțimea Măriei Tale și cel de al doilea privilegiu, spre a nu se supăra scutelnicii și poșlușnicii de cătră ispravnici și de cătră păcurile ostășești.«

Astfel boerii în acele timpuri când oști străine ocupau țara și secătuiau forțele populației sătești, se închinau în fața forței și autorității lor, cerând numai îngăduința de a robi iarăș pe țărani.

Prințul Coburg nu îndeplinea cererile boerilor și nici nu putea, într'u cât ar fi însemnat să înfrințeze o instituție obolită cu 5 ani în urmă în imperiul austriac.

La 1785 împăratul Iosef II desființase, după cum se știe, iobăgia.

În ultimii ani ai veacului XVIII, după retragerea trupelor austriace neînțelegerile dintre boeri și țărani continuau. Din toate actele și hrisoavele domnitorilor din această vreme se constată, că țărani exploatau terenul pe care stău, și când nu era disponibil pentru toți, ocupau ori-ce parte a pământului boeresc pe care-l lucrau, dând dijmă și făcând clacă.

Cu toată starea rea a țărânilor, cu toate suferințele morale și materiale care se acumulase de veacuri, în acest secol al XVIII apare totuși una din cele mai sublime și artistice manifestațiuni ale sufletului românesc: literatură populară.

Nu pot să nu reproduc modul cum d-l N. Iorga în istoria literaturii românești din sec. XVIII arată printr'una din cele mai frumoase pagini de limbă românească, apariția poeziei populare:

»Când boerul se lenevese, țărânului nu-l cădea sapa din mână, pe când boerul se închidea pentru plimbare în butca lui strămtă, țărânul își ducea traul sub cerul liber al lui Dumnezeu, în fața munților înălțători de suflet sau a câmpilor mănoase de care se legau amintire de muncă și de luptă.

»Spectacolul boerului era pompa burlescă, al țărânului era marele eternul spectacol divin al trandafirilor ră-

*) Acte și legiuri, Sturza Scheianu vol. I. pag. 30 cit. de G. P. op. cit.

**) Istoria Românilor. Ursoche vol. III pag. 380 cit. G. P. op. cit.

sărituri, al apusurilor roșii, al liniștelor amieze de vară, al serilor misterioase și al clarelor nopți de iarnă, cu pământul de ghiță și cerul de diamant.

«Hoerul auzea muzica pestrefurilor turești, țărânul era mângâiat în aspra lui muncă fără răsplăt de glasul ciocării salutând ivirea soarelui, de freacățul frunzelor agitate de vântul de seară, de țărâitul ritmat al greierilor, de răsuflarea tristă și prelungă a câmpilor, în nopțile limpezi ale verii, de puternica orchestră a furtunii, dominată de glasul tunetului.

«Subt cerurile dumnezeiești se deșteptau în sufletul curat al celui fără de păcate, al celui fără de răsplăt, al celui fără de speranță, simțiri pe care ghiftutul locuitor al curților din orașe nu putea măcar să le înțeleagă. Simțiri triste cum au fost acelea care au stăpânit todeauna sufletul poporului nostru nenorocit, simțiri de o tristețe duioasă, resemnată, rareori simțiri de răsunare, de ură răspăcată.

«Și când valul simțirii creștea, când nu-l mai putea răbda pieptul îndelung răbdător, ochii se pierdeau în zarea de argint a nopții, fluierul suna în tăcerea ei, și în sufletul său naiv se revărsa fără voință și fără scop misterioasă prefacerea a gândului trecător în cuvânt care rămâne.

«Se făcea astfel poezia, precum înainte se făcuse și precum se va face, cât timp aceiași oameni vor duce aceeași viață, câtă vreme va fi sălbăticie curată și măreață în această țară»

Să închidem această lungă digresiune și să revenim la chestia țărănească.

Inceputul sec. XIX.

Acum situația țărănimii se îngreulează și mai mult. Zilele de fiecare sptorească la 14 în afară de alte obligații. Boerii încep a nesocoti dreptul țărănilor de posesiune și folosința asupra pământurilor satelor și încep a le refuza pământ de hrană din moșia boerescă în schimbul dîmpei și al ciacel. Birurile se urcă în mod abuziv. Boerii încearcă să-și valorifice drepturile lor definitive nu numai asupra pământurilor lor ci chiar asupra pământurilor satelor, cari de veacuri erau în posesiunea și folosința țărănilor. Boerii moldoveni elctuesc în anul 1827 un proiect de constituție cari are unele părți foarte interesante:

Birul va trebui să fie plătit numai de țărani, iar neamul boeresc și toți boerii în veac să nu fie supărați cu nici un fel de dare sau îndatorire sub orice cuvânt, nume și închipuire, căci nu numai persoanele lor, sunt slobode de orice îndatorire, dar încă și casele lor și dobitoacele lor toate, și vile și livezile cu pomat n'au să dea oărmuirei nimic; nici supușii la nici un fel de plată, precum din vechime sau urmat și s'au legiuit. Proprietatea este sacră și inviolabilă, (fără amestecarea oărmuirii sau a oricărui altuia în nimic în veac). Boerii reclamă prin acel proiect de constituție inviolabilitatea domiciliului însă numai pentru dâșii: «Boerii, neamurile și acei cinstiți pămănteni, nu pot fi ridicați de zapcii și de trecători, căci casele lor nu pot fi călcate până nu se vor dovedi mai întâi de Divan vina lor și a se hotărî ridicarea lor.»

În fine boerii cer ca orice întreprinderi ce vor face sau înființa pe moșii să fie scutite de orice impozit «fînd toate aceste lucruri pentru îndulcirea boerilor din neam în neam.»

(Va urma).

Situația Domnitorului Albaniei continuă a inspira cele mai serioase îngrijorări. Principeasa de Wied va părăsi zilele aceste împreună cu copiii ei orașul Durazzo pentru a pleca la Sinaia ca oaspe a reginei Elisabeta. În Bruxella se vorbește deja de urmașul principelui de Wied pe tronul Albaniei. Acesta ar fi prințul Roland Bonaparte.

Din Petersburg se anunță, că prim-ministrul Albaniei va sosi zilele aceste la Petersburg pentru a conferi cu Sassonow asupra situației principelui Wilhelm de Wied, care nu se poate menține fără sprijinul marilor Puteri. Diplomații ruși privesc aceasta ca nefolositoare, deoarece principele n'are nici un prestigiu. Nici comisiunea de control nu-l poate salva. Tot din Petersburg se mai anunță că actualmente au loc conferințe între Puterile interesate.

Pe platurile urei de rassă.

Episcopul rom. cat. din Alba-Iulia, Malath a dat și el o circulară credincioșilor săi, din incidentul catastrofei de la Seralevo.

În circulară găsim și următoarele cuvinte, cuprinzătoare de mari adevăruri: «O faptă criminală care ocupă loc în șirul vechilor trădări, a ucis pe bărbatul, care avea suprema dorință, și

fericească prin guverne, două state culturale și bine organizate aici, unde acum locuim pe platurile răzburării fervente și a urei păcătoase de rassă».

Deputații croai și proiectul legii de spirt.

Din Zagreb se anunță, că la ședința de mâne a camerei vor participa și deputații croai, delegați în camera ungară. Vor lua cuvântul la proiectul legii de spirt, fiindcă dispozițiile noii legi privesc și Croația. În privința aceasta deputații croai au avut un schimb de idei cu Tisza și prim-ministrul le-a promis, că va lua în considerare pretențiile juste ale Croaiților.

„Dela Solidaritatea”

Ședința plenară a direcțiunii „Solidarității” s'a ținut Sâmbătă la 27 l. c., orele 10 a. m. A fost prezidată de venerabilul și neobositul director al „Albinei” Dl. Parteniu Cosma, participând ca membri dl. Sava Raicu, directorul „Victoriei” Arad, Dr. Gavril Tripou, directorul „Coroanei” Bistrița, Romul Cărăbaș, directorul „Timișanei” Timișoara, Dominic Rațiu, dirigentul filialei „Albina” Lugoj și Constantin Popp, redactorul „Revistei Economice”. Ca referent a funcționat secretarul „Solidarității” Dl. Ioan L. Lăpedatu. Ședința s'a ocupat cu mai multe chestiuni importante. Între altele a decis reorganizarea biroului „Solidarității” prin închirierea unui local propriu și prin angajarea unei noi puteri de lucru, a unui funcționar permanent pe seama reuniunii băncii noastre. S'a decis mai departe întocmirea unui serviciu special pentru însoțirile de credit sătești, o chestiune de mare însemnătate, cu care cum se știe — direcțiunea „Solidarității” s'a ocupat în mai multe rânduri. S'a ocupat în deosebi prin Aprilie 1912 și când a precizat punctul său de vedere în această chestiune prin un memoriu adresat „Asociațiunii”, care cum se știe se angajase să propage înființarea de însoțiri. În acel memoriu a arătat, că pentru creditele necesare poporului nostru ar fi suficiente băncile pe cari le avem și că din acest punct de vedere n'ar mai fi nici o lipsă de a forța înființarea de însoțiri sătești de credit. Tocmai deaceia a fost de părere, că ar trebui să ne îndreptăm atențiunea nu atât asupra însoțirilor de credit cât mai mult asupra acelor de producțiune și valorizare.

Cu privire la însoțirile de credit sătești, părerea direcțiunii a fost și este, că acestea întrucât s'au format sau se mai formează acolo unde necesitatea lor e faptic constatată, trebuie să se mărginească la afacerea de împrumut de tot mic și să se alimenteze din mijloace financiare proprii, cum sunt micile economii ale membrilor lor. Folosirea de credite străine se poate admite numai în ținuturile de tot sărace și în aceste cazuri creditele să nu treacă peste limitele unor sume modeste, menite să acopere trebuințele împrumuturilor mărunte și sigure.

Dela prezentarea memoriului „Solidarității” către „Asociațiune”, acțiunea pentru înființarea de cooperative a trecut prin multe încercări. „Solidaritatea” însă oferse în această acțiune tot sprijinul moral și indirect și material comitetului central al „Asociațiunii”. Fazele, prin care a trecut de atunci încoace acțiunea cooperativă sunt prea bine cunoscute. „Asociațiunea” a continuat cu propaganda ei pentru înființarea însoțirilor și acum de curând a adresat „Solidarității” o cerere prin care o invită să acorde sprijinul său însoțirilor sătești, controlându-le prin revizori experți și mijlocindu-le creditele de lipsă. Din partea sa însoțirea băncilor noastre și-a ținut de datorință să urmeze invitații primite dela „Asociațiunea” pentru că dorește să contribuie la regenerarea însoțirilor existente, cari aproape fără excepțiune s'au abătut dela chemarea cea adevărată și singură îndreptătită, adică dela rolul de mijlocitori modești și altruști a împrumuturilor mărunte și de prima necesitate.

Tocmai deaceia d'rectiunea „Solidarității” a hotărât să primească în organizația noastră pe toate acele însoțiri, pătrunse de spirit altruist, cari se vor conforma în administrația și la facerile lor îndrumărilor raționale ce le va da „Solidaritatea”. Și deoarece pentru aceasta să recoer lucrări multe și anevoioase, se va organiza în cadrele reuniunii noastre un serviciu special și se va face an de an o dare de seamă amănunțită. Sunt cele mai îndreptățite speranțe, că prin acțiunea „Solidarității” se va începe regenerarea însoțirilor existente și îndrumarea lor spre activitatea rațională și altruistă.

O altă chestiune cu care s'a ocupat direcțiunea „Solidarității” este chestiunea biroului de informațiuni și comisiuni. După informațiunile ce le avem, o parte din programul acestui birou va fi realizată în cadrele biroului reorga-

nizat al „Solidarității”, iar o altă parte continuă să fie aprofundată prin biroul însoțirilor noastre. S'a ocupat în sfârșit direcțiunea „Solidarității” și cu celelalte chestiuni, despre cari s'a făcut amintire în raportul ei către adunarea generală. Astfel s'a ocupat cu chestiunea concordatului financiar dintre băncile noastre și cu reformele ce sunt proiectate în legile de credit ale țării, chestiuni cu cari sperăm să ne ocupăm mai amănunțit în revista noastră. Aceste și celelalte chestiuni, cu cari s'a mai ocupat direcțiunea „Solidarității” sunt dovadă că s'a săvârșit o lucrare serioasă pentru care nu putem avea decât numai cuvinte de mulțumită. (Va urma.)

Dela Secția școlară a „Asociațiunii”

Membrii ordinari și corespondenții ai secției școlare a „Asociațiunii” pentru literatura română și cultura poporului român se convoacă prin aceasta la ședința ordinară a secției școlare, care se va ține luni în 30 Iunie (13 Iulie) a. c. la orele 8 a. m. în sala festivă a Muzeului Asociațiunii din Sibiu.

Programul:

1. Deschiderea ședinței prin președintele secției: Ioan F. Negruțiu, directorul școlii normale din Blaj.

2. Raport despre activitatea secției școlare dela 1 Iulie 1913 până astăzi, în special despre chestiunea manualelor în școlile noastre secundare, de Dr. Onisifor Ghibu referentul secției.

3. Organizarea subsecției profesorilor seminariali și a profesorilor de religie. Raportor: Dr. Nicolae Bălan, prof. la seminarul „Andreian” din Sibiu.

4. Organizarea subsecției învățătorilor. Raportor: Dumitru Lăpădat, director școlar în Sălște și Dr. Ioan Mateiu conferent școlar la Consistorul din Sibiu.

5. Chestiunea unificării planului de învățământ în școlile noastre: de aceeași categorie. Pe baza rapoartelor corpului profesoral al liceului din Brașov și Năsăud, a școlii normale din Oradea-mare și a școlii civile de fete din Arad.

6. Unificarea terminologiei școlare. Pe baza rapoartelor școlilor de sub Nr. 5.

7. Reforma învățământului secundar. (În ce formă am dori noi să se facă această reformă?) Pe baza raportului conferenței profesore a liceului din Brașov.

8. Legătura dintre membrii corpului didactic primar și secundar. Raportor: Gavril Preup, profesor la liceul din Blaj și Radu Pricșu, directorul școlii primare de fete din Brașov.

9. Eventuale.

În ședința de dimineață, chestiunile de sub Nr. 4—9 se vor dezbate în general, iar în ședința de după amiază ele se vor discuta de către fiecare subsecție în special (subsecțiile profesorilor de seminar, de licee, de școli normale și de școli civile și subsecția învățătorilor). După ședințele subsecțiilor se va ține o ultimă ședință a secției întregi, seara la 7 ore sau Miercuri dimineața la 8 (Marți și ședința plenară a secțiunilor științifice-literare.)

La amiază, ora unu, masă comună în restaurantul Hotelului Boulevard.

Marți seara se va da în sala festivă a „Asociațiunii” o serbare comemorativă din prilejul împlinirii unui sfert de veac dela moartea lui M. Eminescu.

După terminarea ședinței plenare a secțiilor științifice se vor face excursiuni la: Sălște, Rășinari, Avrig și în România (prin Căpeni la Călimănești, Mănăstirea Cozia, Râmnicul-Vâlcea, Mănăstirea Horezu, Curtea de Argeș).

Domnii membrii ai secției școlare sunt instințați despre toate acestea numai pe calea aceasta, fără anunțuri speciale.

Sibiu-Blaj, 16/29 Iunie.

Biroul secției școlare: Ioan Negruțiu Dr. Onisifor Ghibu referent.

ȘTIRI

— 23 Iunie 1914.

Fînd mâne sărbătoare (Nașterea Sf. Ion Botezătorul) ziarul va apare Miercuri seara.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” își va ține adunarea generală din acest an în zilele de 28 și 29 August st. n. la Năsăud.

Incidentul dela granița româno-bulgară. Guvernul din Sofia, în cunoștință fiind de ministrul Bulgariei la Bu-

curești despre cele petrecute la granița româno-bulgară, s-a grăbit să comunice legațiunii române din Sofia, că e gata să dea cea mai completă satisfacțiune statului român pentru accidentul petrecut la graniță. În același timp dl. Radeff, ministrul Bulgariei la București, în urma ordinului primit din Sofia, a adus la cunoștința guvernului român, că guvernul din Sofia a luat hotărârea să instituiască o comisiune mixtă formată din delegați români și bulgari, care să cerceteze la fața locului felul cum a decurs incidentul și cauzele cari l-au provocat.

În urma acestei comunicări, guvernul român și-a numit trei delegați, numele cărora a fost comunicat alături la Sofia, prin intermediul legațiunii bulgare.

Guvernul român — după cum scrie „Viitorul” — este ferm hotărât, nu numai să obțină o completă satisfacțiune pentru incidentul petrecut la Ibraim-Mahle, dar și asigurări formale din partea guvernului bulgar, că pe viitor nu se vor mai petrece incidente de asemenea natură.

Comemorarea lui Eminescu în Sibiu. Programul serbării comemorative, ce o va aranja Asociațiunea, la 1 Iulie v. a. c. în sala festivă a muzeului Asociațiunii din Sibiu, din prilejul împlinirii alor 25 de ani dela moartea lui Eminescu, este următorul:

- 1. Cuvânt de deschidere. 2. „Rugăciune”, cor mixt, comp. de L. Tempea. 3. „Personalitatea lui Eminescu” de Oct. C. Tăslăuanu. 4. „Somnoroase pășărele”, cor bărbătesc, comp. de T. cav. de Floroara. 5. „Satira a 3-a” de Eminescu, declamată de Iuliu Enescu. 6. „Dorința”, cor mixt, comp. „*”. 7. „Eminescu și Ardealul” de Eugen Goga. 8. „Marș”, cor. mixt. comp. de L. Tempea. Corurile vor fi conduse de dl. Ionel Crișan.

Taxa de intrare la această serbare e benevolă. Sumele încasate din contribuțiuni se vor întrebuința pentru ridicarea unui bust al lui Eminescu, proiectat de Asociațiune.

După serbare publicul se întrunilă o cină comună în restaurantul hotelului Boulevard.

Pentru școala comercială rom. din Brașov. La Casa „Solidarității” au mai intrat ca contribuții a conto sumelor semnate pe seama noului edificiu al „Școlii comerciale din Brașov” următoarele sume: Dela „Auraria” Abrud 750 cor., „Coryneana” Hunedoara 200 cor., „Hațegana” Hațeg 200 cor., „Sebeșana” Sebeș-săseac 200 cor., „Nolana” Noul-român 50 cor., „Minerva” Beclean 50 cor. și dela d-nul Vasile Gămulea, Sibiu 20 cor. Total 1470 cor.

Examenul de evaluare învățătorească la seminarul din Sibiu s'a ținut din 12 până în 20 Iunie v. a. c. sub prezidiul comisariului consistorial Dr. George Proca, asistând ca reprezentant al guvernului d-nul Dr. Petru Ionescu consilier de secție în ministerul de culte și instrucție publică. S'au suspus examenele 38 de candidați, dintre cari 33 au prestat examenul cu succes, 4 candidați au fost avizați la examen de corecțiune din câte un obiect în luna Decembrie, iar un candidat a fost avizat la repetiția examenului întreg peste un an. Dintre cei ce au prestat acest examen 9 candidați sunt absolvenți de teologie. Candidații cari au obținut diplome de învățători sunt următorii: absolvenți de pedagogie: Victor Bărsan, Ilie Brad, Cornel Bran, Virgil Bran, Ioan Brancovean, Alexandru Câmpean, Leonte Comșa, Pompiliu Fântână, Vasile German, George Grozea, Petru Ilcuș, Aurel Jantea, Ioan Lăpădat, Ioan Macarie, George, Mășariu, Nicolae Muntean, Nicolae Nistor, Romul Perlan, Ilie Păo, Pavel Savu, Ilie Terchiță, Vasile Volcu, și Ioan Vulcuț. b) absolvenți de teologie: Aurel Băcilă, Ioan Bărbat, Alexandru Brotea, Nicolae Dărmămir, Vasile Floca, Mateiu Morușca, George Rimbaș, Aurel Ștefan, Silviu Teșosu. Dșora Zeo Feier din Brad și-a nostrificat diploma.

Adunarea cercuială a despărțământului Seil al „Asociațiunii” pentru literatura și cultura poporului român, împreună cu concert și petrecere cu dans — anunțată pe 12 Iulie a. c., la Seini — din cauza doliului general, se amână până la sfârșitul celeiași luni.

Concertul împreună cu petrecere, ce era să se țină în Șimleu la 12. crt. st. n., din cauza doliului general pe urma morții neuitatului nostru cironom Altea sa Francis Ferdinand și a soției sale Sofia princesă de Hohenberg, se amână. Despre terminul nou al concertului și petrecerii, om. public va fi avizat pe cale ziaristică. — Șimleu la 4 Iulie s. n. 1914. — Comitetul aranjator.

Telefonul fără fir. Societatea Marconi continuă, cu bun rezultat, încercările de a comunica prin telefonul fără fir între Anglia și America. Societatea speră, că în anul viitor, sau începând chiar din toamna acestui an se va putea stabili o legătură radio-telegrafică regulată între cele două continente.

Ucigașii părintelui Balamace din Orlța au fost liberați — după cum

e informată „Minerva” — de către o trupă de răsculați, cari luând în stăpânire orașul Elbasan, au liberat, fără a fi fost judecați și condamnați, pe criminalii între cari era și un mitropolit grec.

Atentat zădărnicit contra regelui Angliei. Alaltaeri s-a prezentat la garda palatului Buckingham din Londra o femeie, spunând, că ar voi necondiționat să fie primită în audiență de rege. Purtarea ei însă i-a părut de tot suspectă comandantului gardei, care sub cuvânt că va vorbi cu cancelaria de cabinet, a lăsat pe femeia să aștepte, în timp ce el a telefonat cazul poliției. Imediat și-au făcut apariția câțiva detectivi, cari luând pe femeia la cercetări, i-au găsit în tașca pe care o avea în mână, două revolve încărcate. Au luat-o apoi în automobil și au dus-o la poliție.

O groaznică catastrofă se anunță din New-York. Pentru că înaintea mai repede lucrările pentru construirea unei căi ferate subterane, inginerii, cu toate admonierile și protestările locuitorilor, foloseau dinamită pentru prăbușirea pământului, fapt care a făcut să sgdudile din temelie mai multe clădiri, pe sub cari înaintau lucrările. Alaltaeri, în urma unei detunături de dinamită s-a prăbușit o casă cu 7 etajii, care întregă era închiriată de muncitori. Până seara au fost scoase de sub dărâmaturile clădirii prăbușite peste 50 de cadavre, între cari se crede că vor fi și cetățeni ungari, deoarece partea cea mai mare a aceluia cartier era locuită de emigranți din Ungaria.

Din Brașov și Tăra-Băsei.

Examenul elevilor din internatul-orfelinat din Brașov va avea loc mâine, Marți în 24 l. cor. în grădina internatului. Atragem din nou atențiunea publicului românesc asupra acestor examene, cari din an în an devin tot mai atrăgătoare.

Parastas. În toate bisericile române din Brașov s'au oficiat eri parastase într-o odihnă de vece a sufletelor răposaților în Domnul: Arhiducele Franz Ferdinand și soția sa ducesa de Hohenberg. Elevii școlilor medii și corpul profesoral al acestor școli au luat parte la parastasu oficiat de preotul militar Hociotă și de părintele Meref în biserică din cetate, iar elevii școlilor primare în biserică Sf. Nicolae, în care liturgia și parastasu au fost oficiate de preoții Dr. V. Saftu, I. Pricșu și Dr. N. Stînghe asistați de diaconii C. Mușlea și N. Furnică. Cântările de parastas au fost executate în mod înduioșător de corul mixt al bisericii sub conducerea maestrului Dima.

Inchiderea anului școlar la școlile noastre centrale primare s'a serbat eri în sala festivă a gimnaziului. Discursul ocazional l-a rostit directorul școlii primare de băieți d-l Ștefan Fopovici, după care a urmat primirea elevilor distinși.

„Legenda lui A. Vlaicu.” Reamintim publicului nostru că Simfonia „Legenda lui Vlaicu”, compoziția celebrului violonist Ioan I. Barbu, se poate auzi în zilele aceste în stabilimentul „Urania-Kino”, unde Simfonia va fi executată chiar de autorul Barbu, cu acompaniament de piano și 40 de proecțiuni luminoase din viața lui Vlaicu.

Asesat muzică divină închinată nemuritorului Vlaicu o va savura întreaga Transilvanie, în toate orașele unde maestrul Barbu va face ca fiecare om să retrăiască cele mai frumoase clipe în armonia divinei muzici închinată neuitatului Aurel Vlaicu.

Poșta Redacției.

Dlul L. M. în B:

Un jurnal e astăzi pânea de toate zilele a oricărui intelectual. În mijlocul frământărilor noastre mai ales presa e singura tribună, de pe care se mai pot răspândi credințele neamului nostru. Ea e o instituție cu mult superioritate instituției Dvoastră în consecință nu ne îndoiim, că sunteți de acord când așteptăm obolul Dvoastră pentru instituția noastră. A da Gazeta gratuit când aici se cheltuiește pe lângă grozavul capital intelectual și sume enorme de bani, ar fi o dare a credinței și a alipirei pe care o datorăm cu toții steagului care trebuie să rămână și să piară deodată cu acest neam.

E dureros, foarte dureros că la noi nu se dă atenția cuvenită presei. Și mai ales nu înțelegem pe acia cari au rămas în restanțe de speriat cu taxa abonamentului. A cesi un jurnal abonat, fără a-l plăti, e tot atât cât a-ți însuși pe nedrept un obiect străin.

Căci trebuie să se admită că acest jurnal e tot așa un produs al muncii, al unei munci oștite și ruinate de creeri în același timp, ea orice alt obiect eșit din atelierul cutării cetățean de omie.

Si totuși nu înțelegem de ce dreptul de proprietate al unui jurnal n-ar merita respectul cuvenit. D-ta ești om cult, stimat domn. erdem că ne-ai înțeles. De aceasta ne vom convinge de sigur în curând, când vom primi cele 24 cor. abonamentului D-voastră.

Proprietar: Tip. A. Muresianu: Brăncuș & Comp. Redactor responsabil: Ioan Brotea.

Singurele băi (scalde) și ape minerale românești în Ungaria.

Băile dela Sângeorgini-român (Oláhszentgyörgy, Besztercze-Naszód megye) cu apele minerale „HEBE”.

La poalele munților nordici ai Transilvaniei, în o vale romantică cu climă subalpină, se află comuna curat românească Sângeorgiul român, în a cărei proprietate sunt izvoarele de apă minerală, care în comerț poartă numele de „HEBE”.

Apa „HEBE”, pentru cantitatea mare de carbonat de sodiu, clorure metalice și acid carbonic ce conține, ocupă loc de frunte între cele mai renumite ape minerale din Europa. Se întrebuințează ca cură de beut cu cel mai mare succes la toate boalele acute și cronice de stomac și intestine, la constipație cronică, la iperemie de ficat, la disolvarea pietrelor de beșică, biliare și de rinichi, emaroides, la hemoragie și catare de mitră.

Ca băe (scaldă) influențează minunat resorbirea exudatelor pleuritice, peritonice, parametricite etc. precum și deosebitele boale de piele.

Băile se deschid la 15 Mai st n.

O mulțime de odăi corâspunzător mobilat stau la dispoziția publicului cu prețul de 2-5 cor. la zi, în hotele și vile.

Înainte de sezonul mare, dela deschidere până la 15 Iunie și după sezonul mare dela 25 August până la 30 Sept. atât la băi cât și la odăi se dă o reducere de 30%.

Bucătărie foarte bună și ieftină.

Onoratului public îi stau la dispoziție: jurnale, bibliotecă, piano și tenis. Parc și alee (promenadă) pe terenul băilor. Locuri de excursiune în înalții munți din veci, nătate. Muzică permanentă.

Prețul unei băi caide de clasa I. K 1-20, de clasa II. 1 cor.

Calea ferată are stațiune în loc, unde în orice timp stau trăsuri comoade la dispoziția onor. public.

Prospecte trimite franco.

19-25

Direcțiunea băilor.

Băile și apele minerale sunt în proprietatea Onor. Domnului Dr. TEODOR MIHALI, Președintele direcțiunii.

Băile și apele minerale sunt în proprietatea Onor. Domnului Dr. TEODOR MIHALI, Președintele direcțiunii.

Hotel și Cafenea „METROPOL”.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public din Brașov și jur, și On. oaspeți din România că am luat în antreprisă.

Hotelul și cafenea „Metropol”

Brașov, Strada Neagră Nr. 2.

renovat și aranjat cu tot confortul necesar. 20 camere.

Rog cu toată căldura Onor. Domni și Dame din România a cerceta Hotelul în sezonul de vară.

Asigurând pe Onor. vizitatori de un serviciu prompt și cu atențiune, sper că vei fi sprijinit în noua mea întreprindere cu deosebire din partea On. public românesc.

Cu toată stima

Iancu Axente.

Ministerul Agriculturii și al Domeniilor Direcția Agriculturii.

Publicațiune.

Ministerul publică spre cunoștința Generală că în ziua de 4 Sept. 1914, orele 9 dimineața, se va ține un concurs pentru acordarea a 3 burse pentru învățarea în străinătate a următoarelor științe agricole.

O bursă pentru Agricultură Generală.

” ” ” Horticultură.

” ” ” Geniu Rural și Mașini Agricole.

Bursele se acordă pe timp de trei ani cu începere dela 1 Oct. 1914,

În caz când cursurile se vor prelungi peste trei ani, bursa continuă până la durata provăzută de regulamentul școlilor respective.

Bursele sunt de 3000 lei anual și se plătesc trimestrul prim anticipație.

Bursele se acordă la școlile următoare:

a). Pentru agricultura generală, la una din școlile din Franța sau Germania.

b). Pentru Horticultură, la una din școlile din Franța sau Belgia.

c). Pentru Geniu Rural și Mașini Agricole, la institutul Național Agronomic din Paris Stațiunea de încercări a mașinilor agricole de sub Direcțiunea D-lui Ringelman.

Concursul va avea loc în localul școlii de Agricultură dela Herăstrău.

Condițiuni de admitere la concurs.

1). Să fie român sau naturalizat.

2). Să fi satisfăcut serviciul Militar.

3). Pentru agricultura generală și pentru Horticultură, candidații trebuie să posede diploma absolvirea cursului teoretic al școlii de Agricultură dela Herăstrău, sau bacalaureatul: iar pentru Geniu Rural și mașini agricole, diploma școlii de Poduri și Sosele sau licența în Matematică.

Concursul va consta în probe scrise și probă orală.

Probele scrise snt eliminatorii și vor cuprinde:

1). Pentru agricultura generală: Un subiect din Botanică Un subiect zoologic. Un subiect din Chimie.

2). Pentru Horticultură: Un subiect din Botanică cu aplicațiuni horticele. Un subiect din Chimie cu aplicațiuni Horticele. Un subiect din Desemn cu aplicațiuni Horticele.

3). Pentru Geniu Rural și mașini Agricole: Două chestiuni: Una din mecanică și alta din analiza matematică.

În afară de aceasta, pentru fie care specialitate, candidații vor mai avea și o compoziție în limbe Franceză și Germană.

Probele orale vor cuprinde:

1). Pentru agricultura generală: Chestiuni de Chimie Botanică și Zoologie.

2). Pentru Horticultură: Chestiuni din Botanica cu aplicațiuni la Horticultură. Chestiuni din chimie cu aplicațiuni la Horticultură: Chestiuni din Entomologie și Parazitologie cu aplicațiuni la Horticultură.

3). Pentru Geniu Rural: Chestiuni din mecanică și analiză matematică.

Cererile de admitere la concurs se vor primi la Ministerul de agricultură până la 27 Aug. 1914 inclusiv.

Absolvenții școlii de agricultură dela Herăstrău ce se vor prezenta la specialitățile Agriculturii generale și Horticulturii vor avea la media generală un punct mai mult, drept cota a diplomei față de bacalaureat.

Notele vor merge pentru fiecare probă dela 0-20.

Candidații ce vor fi declarați reușiți la concurs sunt ținuți a și lua față de Minister, următoarele angajamente.

1). Ca în termenul provăzut de regulamentele școlilor sau instituțiilor unde vor fi trimiși să ia diploma sau titlul decernat absolvenților meritoși, în timp de vacanță să facă stagiul la unul din stabilimentele mari de viticultură.

2). Că după întoarcerea lor în țară vor servi Ministerului, dacă va avea nevoie, cel puțin 5 ani cu un salariu potrivit titlurilor ce vor obține.

3). Că în caz de neîndeplinire a uneia din cele două condițiuni anterioare, sunt datori să restituie Statului sumele pe cari le va fi cheltuit cu întreținerea lor în străinătate.

HIXIL!

Mijlocul cel mai modern pentru spălat,

cu care se pot spăla rufe ca zăpada.

Pe lângă aceasta perfect de bun care nu aduce nici o stricăciune la rufărie.

Reprezentant pentru BRAȘOV:

Andreas Brener,

4-24 Telofou 113.

Strada Orfanilor Nr. 31.

Am onoare a aduce la cunoștința On. public ca cât de curând voi deschide în

BRAȘOV, Strada Mihael Weis Nr. 18, magazinul meu cu CIASORNICE și obiecte de aur și argint. Rog sprijinul On. public.

Cu toată Stima:

KÖPE ÁRPÁD.

... ? DE UNDE ? ...
SĂ NE PROCURĂM HAINELE
PENTRU PRIMĂVARĂ ȘI VARĂ?

Numai

Dela firma românească
GEORGE SZŐCS

în magazinul de croitorie modernă de bărbați
dați comanda în

Brașov, Strada Mihael Weisz Nr. 10
(în casele proprii) dacă doriți a vă îmbrăca elegant și eficient

La mine în prăvălie se găsesc stofele cele
mai bune de lână englezească și fabricate
în țară și cea mai mare parte din acestea
pot vinde sub prețuri originale.

În fine voiți a da o comanda
la mine, uzând de toate avantajele sus zise
și văzându-vă cu plăcere

Cu stimă.
GEORGE SZŐCS
croitor civil și militar.

Avis.

Pentru apărător (scut) pneumatic pentru automobile, motoare și velocipede, Sanie cu mecanism de a o mână cu piciorul. Mecanism de apărare pentru căi ferate și tramvai pentru ori ce fel de accidente.

Mașină de bucătărie care cu acelaș combustibil se și iluminează aducând o economie de 50%. Am patente.

Caut un tovarăș căruia să le vând, sau să le predau cu licență.

Informații mai de aproape se pot lua dela

M. Schromm, mehanic,

Brașovul-vechi Strada Lungă Nr. 27.

16-50

Un tânăr cu maturitate

caută pe cineva care s'âl învețe în 2-3 luni limba română.

Înștiințări sub Sz. L. Brașov Str. Lungă Nr. 9. Parter.

1-1

Tot soțul de:

poame proaspete și zarzavaturi, cartofi trimite cu prețuri ieftine.

Robert Radó,

ÎN UYVIDÉK.

La cerere trimit preț curente. Rog corespondența în limba nerțească ori maghiară.

4-3

COOPERATIVA AZUGA

Societate de producțiune și consumațiune

Cooperativa Azuga.

Magazin de coloniale, manufactură și fierărie în Azuga (România) caută un

Contabil-bilanțier,

român, care să cunoască și limba germană.

Se vor preferi cei ce au practicat în afaceri de acest fel.

KISS MIKLOS,

Succesorul lui Müllner József.

Atelier de împletituri coșuri, panere și mobile de tresfie.

Brașov, Strada Orfanilor Nr. 26.

Execută toate lucrările de branșă aceasta, foarte durabile și frumos făcute pe lângă prețuri solide.

La cerere trimit preț curent.

Căpșuni

de grădină proaspete, din grădinăriile lui Martin Horvath, Krisbav, Klg. cu 1 cor. 20 bani se capătă zilnic la Magazinul lui **Henrich Zintz.**

RECLAME!!

Pentru introducerea

Fotografiilor noastre de prima clasă liferăm:

6 fotografii fine pe cărți de vizită cu K 5
3 Cabinetfotografii " " 6

Atelier Greiner

Telefon 322. - BRAȘOV, Str. Frundului 45.

Prefurile de sus sunt valabile numai până în 15 Iulie a. c.